

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REKOMENDACIJOS

TARYBA

TARYBOS REKOMENDACIJA

2018 m. kovo 15 d.

dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos

(2018/C 153/01)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 166 straipsnio 4 dalį ir 292 straipsnį kartu su 153 straipsnio 2 dalimi ir 153 straipsnio 1 dalies b punktu,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) kokybiška ir veiksminga pameistrystė, pagal kurią derinamas įvairių su darbu susijusių įgūdžių ir darbo patirties įgijimas ir mokymasis bei bendrosios kompetencijos, padeda jaunuoliams patekti į darbo rinką, o suaugusiems – daryti karjerą ir gauti darbą. Ji yra formalaus profesinio rengimo ir mokymo (PRM) sistemų dalis ir egzistuoja lygia-grečiai su mokymosi darbo vietoje ir (arba) profesinio mokymo metodais;
- (2) gerai parengtos pameistrystės programos duoda naudos tiek darbdaviams, tiek besimokantiems asmenims, taip pat jomis sustiprinama darbo rinkos ir mokymo bei švietimo sritys sąsaja. Dėl kokybiškų standartų išvengiama pameistrystės sąsajos su žemos kvalifikacijos darbu ir menku parengimu, dėl kurių nukenčia pameistrystės įvaizdis. Be to, kad sudaro galimybes siekti meistriškumo, kokybiška pameistrystė taip pat gali prisidėti prie aktyvaus pilietiškumo ir socialinės įtraukties puoselėjimo – į darbo rinką įtraukiami įvairių socialinę ir asmeninę patirtį turintys žmonės;
- (3) kokybiška ir veiksminga pameistrystės sistema kuriama užmezgant struktūrines partnerystes su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma su socialiniais partneriais, įmonėmis, tarpinėmis institucijomis, pavyzdžiui, pramonės, prekybos ir amatų rūmais, specialistų ir sektorių organizacijomis, profesinio rengimo ir mokymo įstaigomis, jaunimo ir tėvų organizacijomis, taip pat vietos, regionų ir nacionalinėmis valdžios institucijomis. Nuo 2013 m. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, per Europos pameistrystės aljansą propaguoja pameistrystės pasiūlą, kokybę ir įvaizdį. Pagal šią iniciatyvą iki šiol pasiūlyta per 700 000 pameistrystės, mokomosios praktikos ar pirmojo darbo vietų. Tokiomis verslo iniciatyvomis kaip „Europos jaunimo paktas“ buvo sutelkta dar daugiau pasiūlymų ir padėta paskatinti verslo ir švietimo partnerystę visoje Sąjungoje;
- (4) įvairių Europos pramonės sektorių socialiniai partneriai sukaupė pameistrystės kokybės ir ekonominio efektyvumo duomenų dirbdami paraleliai ir 2016 m. birželio mėn. paskelbdami bendrą pareiškimą „Siekiant bendro požiūrio į pameistrystę“, kuriuo buvo grindžiama 2016 m. gruodžio 2 d. Profesinio mokymo patariamojo komiteto (ACVT) nuomonė dėl bendro požiūrio į kokybišką ir veiksmingą pameistrystę ir mokymąsi darbo vietoje;
- (5) siekdama užtikrinti dar didesnę ir platesnę suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą, Komisija surengė dviejų etapų – 2017 m. kovo 30 d. ir birželio 7 d. – konsultacijas su įvairių Europos pramonės sektorių atstovais bei įvairių sektorių socialiniais partneriais ir pramonės, prekybos bei amatų rūmais;

- (6) 2008 m. sukurta ir 2017 m. peržiūrėta Europos kvalifikacijų sandara (EKS) ⁽¹⁾ didinamas piliečių (įskaitant pameistrus) kvalifikacijų skaidrumas, palyginamumas ir perkeliamumas;
- (7) 2009 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacijoje dėl Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos (EQAVET) sukūrimo ⁽²⁾ nustatyta orientacinė priemonė, skirta padėti valstybėms narėms remti ir stebėti savo profesinio mokymo sistemų nuolatinį tobulinimą;
- (8) per 2012 m. Europos stažuotių ir pameistrystės kokybės chartiją Europos jaunimo forumas paragina Europos šalis, institucijas ir socialinius partnerius sukurti ar sustiprinti teisinės pameistrystės kokybės sistemas;
- (9) 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacijoje dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo ⁽³⁾ valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad visiems jaunuoliams iki 25 metų per keturis mėnesius po darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo būtų pasiūlytas kokybiškas darbas, galimybė tęsti mokslus, dalyvauti pameistrystės ar mokomosios praktikos programoje;
- (10) 2013 m. liepos 2 d. Europos socialiniai partneriai, Europos Komisija ir Europos Sąjungos Tarybai pirmininkavusi Lietuva bendroje deklaracijoje, kuria įsteigiamas Europos pameistrystės aljansas, įsipareigojo prisidėti prie pameistrystės pasiūlos, kokybės ir patrauklumo didinimo;
- (11) 2013 m. spalio 15 d. Tarybos deklaracijoje dėl Europos pameistrystės aljanso pažymėta, kad pameistrystės sistemų veiksmingumas ir patrauklumas turėtų būti skatinamas joms taikant keletą bendrų pagrindinių principų;
- (12) 2014 m. kovo 10 d. priimtoje Tarybos rekomendacijoje dėl stažuotių kokybės sistemos ⁽⁴⁾ nustatyta įvairių principų, kad būtų pagerinta stažuotių, kurių neaprėpia formaliojo švietimo ir mokymo sistema, kokybė;
- (13) vykdant Kopenhagos procesą dėl europinio bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje, 2015 m. birželio 22 d. Rygos išvadose, kurias priėmė už profesinį rengimą ir mokymą atsakingi ministrai, įvairių formų mokymasis darbo vietoje, ypatingą dėmesį skiriant pameistrystei, ir kokybės užtikrinimo mechanizmų plėtotė įvardyti kaip du iš penkių Europos 2015–2020 m. prioritetų;
- (14) Europos bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje („ET 2020“) dirbanti Profesinio rengimo ir mokymo darbo grupė savo kadencijos 2014–2015 m. laikotarpiu parengė 20 orientacinių kokybiškos pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje principų;
- (15) 2016 m. kovo 4 d. Europos Parlamento pranešime „Programa „Erasmus+“ ir kitos priemonės judumui skatinti profesinio rengimo ir mokymo srityje. Mokymosi visą gyvenimą požiūris“ paraginta imtis pameistrystės kokybės standartų užtikrinimo priemonių;
- (16) Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/589 ⁽⁵⁾ nustatyta, kad darbo sutartimi grindžiamos pameistrystės vietos nuo 2018 m. gegužės mėn. gali būti reklamuojamos Europos darbo mobilumo portale EURES;
- (17) 2016 m. birželio 10 d. komunikate „Nauja Europos įgūdžių darbotvarkė“ Komisija pabrėžė remianti socialinius partnerius, kad jie galėtų toliau naudotis savo bendrų projektų rezultatais, pavyzdžiui, sukuriant pameistrystės kokybės sistemą;
- (18) 2016 m. gruodžio 7 d. Komisijos komunikate „Investicijos į Europos jaunimą“ ⁽⁶⁾ paraginta atnaujinti pastangas, kad jaunuoliams būtų suteiktos kiek įmanoma geresnės savarankiško gyvenimo pradžios sąlygos investuojant į jų žinias, įgūdžius ir patirtį, padedant rasti pirmąjį darbą arba parengiant jam. Tikslas – padėti jaunuoliams pasinaudoti galimybėmis, gerai integruotis į visuomenę, tapti aktyviais piliečiais ir siekti sėkmingos profesinės karjeros, be kita ko, sukuriant pameistrystės kokybės sistemą ir išdėstant pagrindinius principus;
- (19) 2017 m. kovo 25 d. Romos deklaracijoje pateiktas įsipareigojimas siekti Sąjungos, kurioje jauni žmonės įgyja geriausią išsilavinimą bei gauna geriausią mokymą ir gali studijuoti ir rasti darbą visame žemyne;

⁽¹⁾ OL C 189, 2017 6 15, p. 15.

⁽²⁾ OL C 155, 2009 7 8, p. 1.

⁽³⁾ OL C 120, 2013 4 26, p. 1.

⁽⁴⁾ OL C 88, 2014 3 27, p. 1.

⁽⁵⁾ OL L 107, 2016 4 22, p. 1.

⁽⁶⁾ COM(2016) 940 final

- (20) 2017 m. lapkričio 17 d. paskelbto Europos socialinių teisių ramsčio dokumentuose pateikta įvairių principų, kad būtų remiamos sąžiningos ir sklandžiai veikiančios darbo rinkos ir socialinės gerovės sistemos, įskaitant teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą ir mokymą, siekiant užtikrinti, kad būtų ugdomi darbo rinkai ir dalyvavimui visuomenės gyvenime aktualūs įgūdžiai;
- (21) 2017 m. gegužės 30 d. Komisijos pasiūlymu dėl Tarybos rekomendacijos dėl absolventų karjeros stebėsenos siekiama pagerinti kokybinės ir kiekybinės informacijos apie absolventų, įskaitant pameistrus, veiklą baigus mokslus švietimo ir mokymo sistemoje, prieinamumą;
- (22) parama pameistrystei teikiama iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų (2014–2020 m.), visų pirma Europos socialinio fondo (ESF) ir Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), taip pat pagal programą „Erasmus+“, Sąjungos įmonių konkurencingumo ir MVĮ programą (COSME), Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programą (EaSI) ir Jaunimo užimtumo iniciatyvą;
- (23) neseniai Europos Parlamentas ir suinteresuotieji subjektai paragino Komisiją padidinti ilgalaikio pameistrių judumo visoje ES mastą, suteikiant jaunuoliams daugiau galimybių įgyti konkrečiai darbo vietai reikalingų įgūdžių ir bendrųjų kompetencijų. Komisija reagavo įtraukdama į programą „Erasmus+“ naują paprogramę „ErasmusPro“, pagal kurią remiama ilgalaikė mokomoji praktika užsienyje;
- (24) 2015 m. ir 2017 m. Europos Audito Rūmų ataskaitose dėl Jaunimo garantijos iniciatyvos Komisijai rekomenduojama parengti pameistrystės kokybės kriterijus ir kitų pagal šia iniciatyvą remiamų pasiūlymų;
- (25) bendras valstybių narių sutarimas dėl pameistrystės sistemų kokybės ir veiksmingumo prisideda prie jų pastangų reformuoti ir modernizuoti pameistrystės – puikios mokymosi ir karjeros galimybės – sistemas. Bendras sutarimas padeda didinti tarpusavio pasitikėjimą ir taip palengvina tarpvalstybinį pameistrių judumą;
- (26) bendras šios rekomendacijos tikslas – padidinti pameistrių įsidarbinamumą, prisidėti prie jų asmeninio tobulėjimo, padėti ugdyti reikiamų įgūdžių įgijusią ir kvalifikuotą darbo jėgą, atitinkančią darbo rinkos reikmes;
- (27) konkretus tikslas – parengti nuoseklią pameistrystės sistemą, grindžiamą vienodu kokybės ir veiksmingumo supratimu, atsižvelgiant į profesinio rengimo ir mokymo sistemų įvairovę bei tradicijas ir politikos prioritetus atskirose valstybėse narėse;
- (28) ši rekomendacija nedaro poveikio valstybių narių kompetencijai išlaikyti ar nustatyti pažangesnes, palyginti su čia rekomenduojamomis, nuostatas dėl pameistrystės, taip pat išlaikyti ar parengti kitas mokymosi darbo vietoje ir (arba) profesinio rengimo ir mokymo formas, kurios nepatenka į šios rekomendacijos taikymo sritį, ir joms visapusiškai ar iš dalies taikyti toliau išdėstytus kriterijus,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Valstybės narės, atsižvelgdamos į nacionalinės teisės aktus ir glaudžiai bendradarbiaudamos su suinteresuotaisiais subjektais, turėtų užtikrinti, kad pameistrystės programos atitiktų darbo rinkos poreikius ir teiktų naudos tiek besimokantiems asmenims, tiek darbdaviams, remdamosi toliau išdėstytais kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės kriterijais.

Šioje rekomendacijoje, nedarant poveikio nacionalinei terminijai, pameistrystė suprantama kaip formalus profesinio rengimo ir mokymo programos:

- a) pagal kurias mokymasis profesinio rengimo ir mokymo įstaigose derinamas su realiu mokymusi darbo vietoje įmonėse ir kitose darbovietėse;
- b) kuriomis sudaromos galimybės įgyti nacionaliniu lygmeniu pripažintas kvalifikacijas;
- c) kurios yra grindžiamos susitarimu, kuriame apibrėžtos pameistrinio, darbdavio ir, kai tinkama, profesinio rengimo ir mokymo įstaigos teisės ir pareigos, ir
- d) kuriose dalyvaujančiam pameistriui mokama arba kitaip kompensuojama už darbo vietoje atliktą darbą.

Mokymosi ir darbo sąlygų kriterijai

Rašytinis susitarimas

1. Prieš prasidedant pameistrystės programai turėtų būti sudaryta rašytinė sutartis, kad būtų apibrėžtos pameistrinio, darbdavio ir, kai tinkama, profesinio rengimo ir mokymo įstaigos teisės ir pareigos, susijusios su mokymosi ir darbo sąlygomis.

Mokymosi rezultatai

2. Darbdaviai, profesinio rengimo ir mokymo įstaigos ir, kai tinkama, profesinės sąjungos, turėtų susitarti dėl išsamaus pagal nacionalinės teisės aktus nustatytų mokymosi rezultatų sąrašo parengimo. Tuo turėtų būti užtikrinta konkrečiai darbo vietai reikalingų įgūdžių, žinių ir bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų pusiausvyra tokiu būdu remiant pameistrių asmeninį tobulėjimą ir viso gyvenimo karjeros galimybes, kad jie gebėtų prisitaikyti prie kintančių karjeros modelių.

Pedagoginė parama

3. Įmonės paskirtiems instruktoriams turėtų būti nustatyta užduotis glaudžiai bendradarbiauti su profesinio rengimo ir mokymo įstaigomis ir mokytojais, kad jie galėtų nukreipti pameistrius tinkama linkme ir užtikrinti abipusę ir reguliarią grįžtamąją ryšį. Mokytojams, instruktoriams ir mentoriams, ypač labai mažose, mažosiose ir vidutinėse įmonėse, turėtų būti padedama atnaujinti įgūdžius, žinias ir kompetencijas, kad jie galėtų rengti pameistrius pagal naujausius rengimo ir mokymo metodus ir darbo rinkos poreikius.

Patirtis darbo vietoje

4. Nemaža pameistrystės proceso dalis – t. y. bent pusė viso pameistrystės programos laikotarpio – turėtų vykti darbo vietoje, kai įmanoma, suteikiant galimybę įgauti patirties darbo vietoje užsienyje. Atsižvelgiant į nacionalinių programų įvairovę, siekiama palaipsniui pereiti prie to, kad tokia pameistrystės proceso dalis būtų mokymasis darbo vietoje.

Užmokestis ir (arba) kompensacija

5. Pameistriams turėtų būti mokama arba kitaip kompensuojama, vadovaujantis nacionaliniais ar sektoriaus reikalavimais ar kolektyvinėmis sutartimis, jei tokios yra, ir atsižvelgiant į darbdavių ir valdžios institucijų išlaidų pasidalijimo tvarką.

Socialinė apsauga

6. Pameistriams turėtų būti suteikta teisė į socialinę apsaugą, įskaitant privalomąjį draudimą pagal nacionalinės teisės aktus.

Darbo, sveikatos ir saugos sąlygos

7. Pameistrinio darbo vieta turėtų atitikti atitinkamas darbo sąlygų taisykles ir nuostatas, visų pirma sveikatos ir saugos teisės aktus.

Bazinių sąlygų kriterijai

Reglamentavimo sistema

8. Turėtų būti įdiegta aiški ir nuosekli, sąžininga ir nešališka partnerystė pagrįsta reglamentavimo sistema, įskaitant struktūrinį ir skaidrų visų suinteresuotųjų subjektų tarpusavio dialogą. Tai, be kita ko, gali apimti pameistrystės vietas siūlančių įmonių ir darbo vietų akreditavimo tvarką ir (arba) kitas kokybės užtikrinimo priemones.

Socialinių partnerių dalyvavimas

9. Socialiniai partneriai, įskaitant, kai aktualu, sektorių lygmenimi ir (arba) tarpines institucijas, turėtų dalyvauti rengiant, valdant ir įgyvendinant pameistrystės programas, vadovaujantis nacionalinėmis darbo santykių sistemomis ir švietimo ir mokymo praktika.

Parama įmonėms

10. Turėtų būti numatyta finansinė ir (arba) nefinansinė parama, visų pirma labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kad įmonių pameistrystės programos būtų ekonomiškai efektyvios, atsižvelgiant, kai tinkama, į darbdavių ir valdžios institucijų išlaidų pasidalijimo tvarką.

Lanksčios galimybės ir judumas

11. Siekiant palengvinti galimybes dalyvauti pameistrystės programose, nustatant priėmimo į pameistrystės programas reikalavimus turėtų būti atsižvelgiama į atitinkamą savaiminį ir neformalųjį mokymąsi ir (arba), jei aktualu, parenjamųjų programų baigimą. Baigus pameistrystės programas įgyjamos kvalifikacijos turėtų būti įtrauktos į nacionaliniu lygmeniu pripažįstamas kvalifikacijų sistemas, susietas su Europos kvalifikacijų sistema⁽¹⁾. Pameistrystės programos turėtų suteikti tolesnio mokymosi, įskaitant aukštąjį mokslą, galimybių, karjeros galimybių ir (arba), kai aktualu, mokymosi rezultatų vienetų kaupimo galimybių. Tarpvalstybinis pameistrių judumas darbo vietoje arba švietimo ir mokymo įstaigose turėtų būti palaipsniui skatinamas kaip pameistrinio kvalifikacijos sudedamoji dalis.

Profesinis orientavimas ir informuotumo didinimas

12. Prieš pameistrystės programas ir jų metu turėtų būti teikiamos profesinio orientavimo, mentorystės ir paramos besimokančiam asmeniui paslaugos, siekiant užtikrinti gerus rezultatus, užkirsti kelią tam, kad asmenys nebaigtų šių programų, ir sumažinti jų nebaigiančių asmenų skaičių, taip pat teikti paramą tiems besimokantiems asmenims, kad jie vėl dalyvautų atitinkamose švietimo ir mokymo programose. Pameistrystė turėtų būti propaguojama kaip patraukli mokymosi galimybė vykdant plataus masto tikslinę informuotumo didinimo veiklą.

Skaidrumas

13. Turėtų būti užtikrintas pameistrystės pasiūlymų skaidrumas ir galimybė jais pasinaudoti valstybėse narėse ir tarp jų, be kita ko, naudojantis viešųjų ir privačių įdarbinimo tarnybų ir kitų atitinkamų įstaigų paslaugomis, ir, kai tinkama, naudojantis Sąjungos priemonėmis, pavyzdžiui, EURES, kaip numatyta EURES reglamente.

Kokybės užtikrinimas ir pameistrių stebėseną

14. Turėtų būti nustatytos kokybės užtikrinimo sistemos, deramai atsižvelgiant į Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinę sistemą (EQAVET)⁽²⁾, įskaitant procesą, kuris sudarytų galimybę užtikrinti efektyvų ir patikimą mokymosi rezultatų vertinimą. Reikėtų užtikrinti pameistrių užimtumo ir karjeros stebėseną, laikantis nacionalinės ir Europos teisės aktų dėl duomenų apsaugos.

Įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu

Šios rekomendacijos taikymo srityje jos įgyvendinimo tikslais valstybės narės turėtų:

15. skatinti aktyvų socialinių partnerių dalyvavimą rengiant, valdant ir įgyvendinant pameistrystės programas, atsižvelgiant į nacionalines darbo santykių sistemas ir švietimo ir mokymo praktiką;
16. užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti pameistrystės programose, propaguoti lyčių lygybę ir kovoti su diskriminacija jose;
17. įtraukti atitinkamas įgyvendinimo priemones į nacionalines reformų programas pagal Europos semestrą;
18. atsižvelgti į šią sistemą naudojantis Europos Sąjungos fondais ir priemonėmis pameistrystėms remti.

Komisija turėtų teikti reikiamą paramą, be kita ko, toliau nurodytais veiksmais:

Rėmimo paslaugos

19. parengti dalijimosi žiniomis, tinklaveikos ir tarpusavio mokymosi rėmimo paslaugas, kad valstybėms narėms ir atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams būtų padedama įgyvendinti pameistrystės programas, laikantis šios sistemos. Tai turėtų apimti tolesnius profesinio rengimo ir mokymo mokytojų bei instruktorių mokymo poreikius, susijusius su skaitmeninėmis inovacijomis pameistrystės programose;

Informuotumo didinimas

20. informuotumo didinimo kampanijomis, pavyzdžiui, rengiant Europos profesinių igūdžių savaitę, propaguoti pameistrystės programų suteikiamą kompetenciją ir atkreipti dėmesį į jų patrauklumą, taip pat formuoti teigiamą jų įvaizdį tarp jaunimo, jų šeimų ir darbdavių;

⁽¹⁾ OL C 189, 2017 6 15, p. 15.

⁽²⁾ OL C 155, 2009 7 8, p. 1.

Finansavimas

21. remti šios rekomendacijos įgyvendinimą atitinkamu Sąjungos finansavimu pagal atitinkamus teisės aktus;

Tolesni veiksmai

22. remiant trišaliam Profesinio mokymo patariamajam komitetui stebėti šios rekomendacijos įgyvendinimą, pasitelkiant esamas stebėsenos priemones, naudojamas Europos semestro kontekste;

23. pateikti ataskaitą Tarybai dėl sistemos įgyvendinimo ne vėliau kaip per trejus metus nuo jos priėmimo.
